

Baltijas valstu pētnieki izvērtē līdzšinējo sadarbību un nākotnes iespējas

Publicēts: 19.10.2023.

Jaunami

Pētniecība un izglītība ir atslēga inovācijām, lai tiktu galā ar šodienas un nākotnes globālajiem izaicinājumiem. Ilgtermiņa sadarbība sekmē izcilus rezultātus un inovācijas Baltijas reģionā, kam Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) un Norvēģijas granta Baltijas Pētniecības programma (programma) devusi nozīmīgu piensumu, secināja programmas vidusposma konferences “Sadarbības pieredze pētniecības nākotnes veidošanai” dalībnieki.

“Sadarbojoties starptautiski, pieaug zinātnieku mobilitāte un konkurētspēja, kas ir būtiski, lai sasniegtu zinātnisko izcilību. Programmā pēc vienas pieejas Baltijas valstu zinātnieki veic pētījumus ar Norvēģijas, Islandes, un Lihtenšteinas zinātniekiem, kopīgi īstenojot 27 pētniecības projektus. Lai sasniegtu nospraustos mērķus, ikkatrs no partneriem piedāvā ko atšķirīgu savas specializācijas ietvaros, tādā veidā papildinot vienu otru,” uzsver Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāra vietnieks augstākās izglītības, zinātnes, kosmosa un inovāciju jautājumos Jānis Paiders.

Norvēģijas vēstniece Latvijā Īne Morenga (*Ine Måreng*) atzinīgi novērtē programmas rezultātus, norādot, ka, pateicoties veiksmīgai sadarbībai, tajā ir izdevies risināt Baltijas valstīm būtiskus izaicinājumus un īstenot daudzas lietas, kas sākotnēji šķitušas neiespējamā. Vēstniece savā runā atzinīgi novērtēja gan inovāciju centru izveidi, lai veicinātu bērnu interesi par STEM jomām, gan sadarbību pētniecībā.

Finanšu instrumenta biroja (Brisele) pārstāve Asdisa Jonsdotira (*Ásdís Jónsdóttir*) akcentēja, ka EEZ un Norvēģijas grantu programmas mērķis ir būt izaugsmes virzītājspēkam, padarot Baltijas reģionu konkurētspējīgāku. Viņa atzīst, ka programmai jau šobrīd ir daudzējāda pozitīvā ietekme, tai skaitā uzlabojusies iesaistīto institūciju sadarbības kvalitāte.

Konferencē programmas un projektu īstenotāji no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Norvēģijas, Islandes un Horvātijas diskutēja par veidiem, kā veidot nākotni, balstoties līdz šim gūto daudzveidīgo pieredzi un panākumiem. Zinātniekiem un izglītības projektu īstenotājiem bija iespēja tikties ar citu projektu pārstāvjiem un iedziļināties tādās būtiskās tēmās kā zinātnes ietekme, pētniecības prioritātes un pētniecības un izglītības sadarbības turpināšana citos formātos un programmās.

Programmas sākotnējais novērtējums liecina, ka programmas mērķi un rezultāti tiek sasniegti. Visi programmā iesaistītie ir izrādījuši interesi turpināt programmā iesākto arī nākamajā plānošanas periodā, kā arī saredz nepieciešamību pēc lielākas sinerģijas starp zinātņi un izglītību projekta ietvaros.

19. oktobrī notikušajā Baltijas pētniecības programmas vidusposma konferencē vienkopus pulcējās pārstāvji no EEZ finanšu instrumenta un Norvēģijas finanšu instrumenta 2014.-2021. gada perioda programmas "Pētniecība un izglītība" aktivitātēm "Baltijas pētniecības programma", "Stipendijas" un "Inovācijas centri". Izglītības un zinātnes ministrijas sadarbībā ar Latvijas Zinātnes padomi rīkotās konferences video ierakstu iespējams noskatīties [Zinātne Latvijai Facebook lapā](#).

Savukārt 18. oktobrī konferences dalībniekiem bija iespēja apmeklēt vairākus Latvijas Baltijas pētniecības programmas projektus un pārliecināties par veiksmīgajiem rezultātiem. Tika iepazīstināti ar Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūta projektu "[Alumīnija reciklēšana ūdenraža iegūšanai – no atkritumiem caur ūdenraža radītu enerģiju uz alumīnija oksīdu – AliCE-WHY](#)", Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra projektu "[Fiziskās aktivitātes kā krūts vēža prevencijas līdzeklis: molekulāro mehānismu izpēte](#)", Latvijas Universitātes projektiem "[Integrētais modelis diabētiskās retinopātijas skīningam un monitorēšanai, izmantojot riska-stratificēšanu un uz mākslīgo intelektu bāzēto automatizēto acs dibena attēlu analīzi \(PerDiRe\)](#)" un "[Daudzgdīgās airesnes adaptācijas un plastiskuma uzlabošana drošām un ilgtspējīgām pārtikas sistēmām, izmantojot CRISPR-Cas9 tehnoloģiju – EditGrass4Food](#)", Rīgas Tehniskās universitātes projektiem "[Jaunu betona tipu izveide bīstamu atkritumu ilglaicīgas uzglabāšanas un apsaimniekošanas vajadzībām](#)" un "[Atkritumi – resursiem stratēģijas piemērošana olu čaumalu pārveidošanā par nākamās paaudzes biomateriāliem kaulu reģenerācijai](#)".

Programmas īstenošanas laikā ir izveidoti arī inovācijas centri [Cēsīs](#), [Daugavpilī](#), [Liepājā](#) un [Ventspilī](#), lai sekmētu zināšanu attīstību un mudinātu jauniešu izvēlēties karjeru zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātikas jomās. Vairāk par Baltijas pētniecības programmā īstenotajām aktivitātēm var uzzināt tās [mājaslapā](#).

EEZ un Norvēģijas finanšu instrumentu programmas "[Pētniecība un izglītība](#)" mērķis ir attīstīt cilvēkresursu un zināšanu attīstību Latvijā, veicinot sadarbību pētniecībā starp Latviju, donorvalstīm, Igauniju un Lietuvu, kā arī Latvijas augstskolu studentu un augstskolas personāla mobilitāti ar donorvalstīm. Kopējais programmā pieejamais finansējums, ieskaitot inovācijas centru projektus, ir 17 058 824 eiro, no kuriem EEZ/Norvēģijas grants ir 14 500 000 eiro, Latvijas nacionālais līdzfinansējums – 2 558 824 eiro. Programma tiek ieviesta līdz 2024. gada 30. aprīlim.

<https://www.lzp.gov.lv/lv/jaunums/baltijas-valstu-petnieki-izverte-lidsinejo-sadarbibu-un-nakotnes-iespejas>